

УДК 37.091.21

I.O. Мазайкіна, м. Вінниця, Україна / I. Mazaikina, Vinnytsia, Ukraine
e-mail: iren@i.ua

ОСОБИСТІСНО ОРІЄНТОВАНІ ТЕХНОЛОГІЇ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Анотація. У статті з'ясовано мету, сутність і основні характеристики особистісно-орієнтованого навчання на сучасному етапі розвитку суспільства. Показано, що суспільно-політичні, економічні та соціальні перетворення, що відбулися в Україні за останнє десятиліття, змінили ціннісні орієнтації в системі освіти. Основною метою особистісно-орієнтованої освіти є підтримка людини, розвиток у неї механізмів самореалізації, саморозвитку, саморегуляції, самоосвіти, самовиховання.

У статті визначено можливості використання особистісно-орієнтованих педагогічних технологій у навчанні іноземних мов. Описано специфіку використання в навчанні іноземних мов таких особистісно-орієнтованих педагогічних технологій як: навчальний діалог, дискусія, рольова гра, лінгвокультурологічний коментар, метод проєктів, метод «мозкового штурму», портфоліо, мультимедійний проєкт та ін.

Акцентовано увагу на тому, що, окрім розвитку загальномовних, інтелектуальних, пізнавальних здібностей, емоцій і почуттів, потрібно розвивати в учнів ціннісні орієнтації, толерантність, самостійність, соціальну активність, уміння приймати незалежні рішення, здатність до самоосвіти, самотворення та самореалізації в полікультурному середовищі.

Показано, що інноваційні педагогічні технології допомагають реалізувати особистісно-орієнтований підхід у навчанні, забезпечують індивідуалізацію та диференціацію навчання з урахуванням здібностей учнів чи студентів, їх рівня навченості, схильностей тощо.

Ключові слова: іноземні мови, методика навчання мов, особистість, особистісно-орієнтовані технології навчання, розвиток особистості.

Personality-oriented technologies of teaching foreign languages

Annotation. The article reveals the purpose, nature and main characteristics of personal-oriented study in modern society. It is shown that social, political, economic and social changes that occurred in Ukraine in the last decade, changed the valuable orientation in the education. Due to the principles of humanization and democratization of society the main value is recognized as a free, developed, cultural, creative and spiritually rich personality, able to live in conditions that are changing rapidly.

Thus, person-oriented education to some extent provides differentiated learning tasks and individual approach to everybody. But pay attention that differentiated, personalized and person-oriented study – they are not identical, but interrelated concepts.

The main goal of personal-oriented education is to support human development of self-realization mechanisms, self-development, self-regulation, self-education. Personal-oriented education implies rejection of authoritarian style of teaching and the transition to a democratic style, respect a person, recognition of their individuality. The main characteristics of the personal-oriented study are: concentration according to the needs of the person; giving priority to individuality; collaboration and cooperation between the participants in the educational process; creating situations of choice and responsibility; adapting teaching methods to the individual characteristics of the student.

The article defines the possibility of using personal-oriented pedagogical technologies in teaching foreign languages. The specific use in teaching foreign languages such as personality-oriented pedagogical technologies as educational dialogue, discussion, role play, linguistic and cultural commentary, method of projects, method of «brainstorming», portfolio, multimedia project, etc is described.

The attention is focused on the fact that, besides the development of general language, intellectual, cognitive skills, emotions and feelings, we need to develop students' value orientation, tolerance, independence, social activity, ability to make independent decisions, the ability to educate themselves, self-creation and self-realization in multicultural environment.

It is shown that some innovative pedagogical technologies help to realize the personal-oriented approach in training, provide an individualization and differentiation of learning abilities of pupils or students, their level of training, habits and so on.

Key words: foreign languages, methods of language teaching, personality, personal-oriented technologies of teaching, development of personality.

Постановка проблеми. Починаючи з кінця 90-х років ХХ століття значна кількість лінгвістів розробляє ефективні методики й технології викладання іноземних мов [1-10]. Предметом вивчення іноземної мови є не лише іноземна мова як система, а й мовленнєва діяльність, знання культури народу – носія мови, а також певні лінгвокраїнознавчі знання [5, с. 517].

Аналіз зарубіжного досвіду викладання мов показав, що воно все більше набуває особистісного спрямування, коли викладач виступає не в ролі розповсюджувача інформації (як це традиційно

прийнято), а в ролі консультанта, радника, іноді навіть колеги. Це дає значний позитивний ефект: студенти беруть активну участь у процесі навчання, привчаються мислити самостійно, відстоювати свою точку зору, моделювати реальні ситуації. Завдання педагога полягає в тому, щоб створити умови практичного оволодіння мовою для кожного учня чи студента, вибрати такі методи й технології навчання, які дозволили б йому виявити свою активність, свою творчість, активізувати пізнавальну діяльність у вивченні іноземних мов [10].

Вітчизняна практика викладання іноземних мов підтверджує, що сучасні педагогічні технології такі, як навчання в співробітництві, проектна методика, використання ІКТ, Інтернет-ресурсів допомагають реалізувати особистісно-орієнтований підхід у навчанні, забезпечують індивідуалізацію та диференціацію навчання з урахуванням здібностей учнів і студентів, їх рівня навченості, схильностей тощо. Тому доцільно проаналізувати види й можливості особистісно орієнтованих технологій навчання у вивченні іноземних мов.

Аналіз виконаних раніше досліджень. Теорія та практика особистісно орієнтованого навчання іноземних мов досить детально викладена в багатьох статтях наукових журналів «Англійська мова та література», «Іноземні мови», «Иностранные языки в школе», «Психолінгвістика» та ін. Пріоритетні тенденції розвитку методики викладання іноземних мов у контексті особистісно орієнтованого підходу проаналізовані О. Безкоровайною [1, с. 18], яка зазначає, що входження України до Європейського освітнього простору та міжнародний обмін інформацією значно впливають на підвищення статусу іноземних мов.

Визначення ефективності й обґрунтування доцільності використання низки інтерактивних методів у викладанні англійської мови, розкриття значення цих методів як засобу інтенсифікації, оптимізації та стимуляції процесу навчання здійснено О. Стрельниковою [6]. Дослідниця звертає увагу на те, що для підвищення ефективності процесу навчання необхідна наявність трьох компонентів спілкування, а саме: комунікативний (передача та збереження вербальної і невербальної інформації), інтерактивний (організація взаємодії в спільній діяльності) та перцептивний (сприйняття та розуміння людини людиною). Ці три складові своєю структурою визначають кінцевий результат, стимулюють процес пізнання, викликають інтерес, посилюють мовні навички студентів.

Невирішені аспекти проблеми. Науковці звертають увагу на те, що навчання іноземних мов буде ефективнішим, коли: у формуванні мети викладання враховані інтереси слухачів; воно відповідає їх нагальним потребам і глибоко мотивоване; пов'язане з їх минулим і теперішнім досвідом; учасники активно залучені до процесу навчання і самі ним керують; створена атмосфера взаємоповаги [1-10]. Проте цілісного дослідження специфіки використання особистісно орієнтованих технологій саме в навчанні іноземних мов ще не здійснено.

Мета статті – визначити можливості та специфіку використання особистісно орієнтованих педагогічних технологій у навчанні іноземних мов.

Виклад основного матеріалу дослідження. Здійснений нами аналіз навчальних програм з вивчення іноземних мов у загальноосвітніх школах

України показав, що за роки незалежності нашої країни цілі вивчення іноземних мов докорінно змінились, порівнюючи з радянським періодом. У 80-х роках минулого століття програмами теж передбачався розвиток різних сторін особистості (світогляд, мислення, пам'ять, почуття, емоції, моральні та естетичні погляди, риси характеру, потреби в самоосвіті). Проте вже з початку XXI століття діапазон якостей особистості, які потрібно розвивати засобами іноземних мов, було значно розширено й конкретизовано. Окрім розвитку загальномовних, інтелектуальних, пізнавальних здібностей, емоцій і почуттів, звернено увагу на необхідність і можливість розвитку в учнів ціннісних орієнтацій, толерантності, самостійності, соціальної активності, вміння приймати незалежні рішення, здатності до самоосвіти, самотворення та самореалізації в полікультурному середовищі.

Така специфіка цільових аспектів навчання іноземних мов у контексті сучасної антропоцентричної парадигми й розширення спектру розвивально-виховних можливостей процесу вивчення іноземних мов вимагають упровадження в методику їх викладання нових, більш ефективних, спрямованих на комунікативну взаємодію педагогічних технологій. Такі технології інтенсивно розробляються науковцями й упроваджуються на практиці, підтверджуючи свою ефективність. Практика підтвердила, що використання інтерактивних методів навчання та інших інноваційних технологій ефективно впливають на процес засвоєння та оволодіння іноземною мовою. Для досягнення бажаного результату у навчальний процес Н. Проценко рекомендує активно впроваджувати:

– особистісно орієнтоване спілкування (особистісний контакт зі студентом, бесіда, обговорення вивченої теми, висловлювання особистого ставлення до нового матеріалу, діалог-розпитування, діалог-обмін думками, повідомленнями);

– діалог як домінуючу форму навчального спілкування;

– гнучкість форм організації різних видів діяльності (індивідуальна, парна, групова робота);

– залучення до самопізнання, самооцінки, самовдосконалення в різних видах діяльності;

– створення позитивної емоційної атмосфери, надання можливості кожному випробувати себе в різних видах діяльності [5, с. 517].

Актуальним завданням сучасної методичної науки О. Яцишин визнає розробку й практичну реалізацію ефективних лінгводидактичних технологій, здатних забезпечити високу результативність процесу оволодіння іноземними мовами представниками різних цільових аудиторій. Важливими вимогами сучасності науковець визначає необхідність спрямування лінгводидактичних дій на розвиток особистості як активного суб'єкта процесу пізнання та його всебічну підготовку до неперервної освіти,

саморозвитку й самовдосконалення впродовж усього життя [9, с. 440].

Незважаючи на підвищення мотивації сучасної молоді до вивчення іноземних мов, труднощів у процесі оволодіння мовними навичками в школах не поменшало. Основними недоліками є недостатність усної практики в розрахунку на кожного учня, відсутність індивідуалізації та диференціації навчання [7, с. 101]. Тому навчання іноземної мови вимагає застосування особистісно-орієнтованого підходу більшою мірою, ніж будь-який інший навчальний предмет. Цьому є кілька причин:

1) у суспільстві є значна соціальна потреба в людях, які володіють кількома мовами;

2) мовлення людини – це глибоко індивідуальний процес, детермінований рівнем загальної освіти, виховання та психологічними особливостями людини;

3) мова – це засіб самовираження особистості, тобто вираження її індивідуальних почуттів, емоцій, поглядів;

4) сучасні учні та студенти – це досить сильно розвинені особистості, які цікавляться життям людей в інших країнах, мають свою думку про культурні, політичні чи економічні процеси в житті людства;

5) рівень оволодіння іноземними мовами значно залежить від самостійних зусиль у цьому напрямі, вчитель у ньому відіграє, насамперед, роль порадики;

6) стратегічна мета навчання іноземної мови в сучасному суспільстві – оволодіння не лише лінгвістичною, а й комунікативною компетенцією, що передбачає більш широке практичне її застосування;

7) подальший поступ інтеграційних процесів у глобалізованому соціально-економічному, політичному й гуманітарному просторі спонукає представників різних сфер суспільства до самостійного вивчення іноземних мов;

8) процеси демократизації, що відбуваються в нашій країні, вимагають від педагогів відмови від авторитарного стилю викладання, переходу до партнерських стосунків між учителем і учнем.

Особистісно орієнтований підхід у вивченні іноземних мов означає посилення акценту на соціокультурній складовій іншомовної комунікативної компетенції. Йдеться про культурознавчу спрямованість навчання іноземних мов; залучення учнів до культури країн, мова яких вивчається; краще розуміння власної національної культури та вміння її представляти засобами іноземної мови; включення школяра в діалог культур [7, с. 95].

Аналіз практики застосування особистісно орієнтованого підходу у вивченні іноземних мов показав, що найширше використання в школах і ВНЗ знайшли технології інтерактивного навчання («Робота в парах», «Мозковий штурм», «Інтерв'ю», «Круглий стіл», «Аналіз ситуації», імітаційні ігри, дискусії, дебати тощо). Завдяки застосуванню цих технологій на

заняттях з іноземних мов створюються умови для обговорення різноманітних проблем, аргументування власного погляду, розвитку комунікативних навичок.

Звертаємо увагу, що в навчанні іноземних мов є деякі специфічні особливості застосування особистісно орієнтованих технологій. Розглянемо їх детальніше.

Навчальний діалог – спілкування учня з учителем або двох учнів іноземною мовою. Діалогічність на уроках іноземної мови, на думку О. Чернякової, виступає як одна із сутнісних характеристик навчального процесу, як джерело особистісного досвіду, фактор актуалізації змістотворних, рефлексивної, критичної та інших функцій особистості [7, с. 98]. Досвід діалогічного спілкування накопичується в учнів поступово. Тому на початкових етапах він вимагає жорсткої алгоритмізації, застосування мовних кліше. Згодом не менш важливим стає розвиток в учнів умінь слухати, розуміти інтонацію, настрій співрозмовника.

Під час діалогу учні чи студенти критично мислять, вирішують складні проблеми на основі аналізу обставин і відповідної інформації, зважують альтернативні думки, беруть участь у дискусіях, спілкуються з іншими людьми. Діалог сприяє розвитку вмінь взаємослухання, взаєморозуміння; виховує прагнення до саморозкриття та розуміння іншого.

Сприяє реалізації особистісно орієнтованого підходу в навчанні й така технологія як *дискусія*. Дискусії та дебати як один із засобів навчання англійської мови пропонують використовувати І. Кориткіна та Н. Єгорова [3, с. 3]. Науковцями доведено, що дискусія дає можливість розвивати та вдосконалювати всі види мовленнєвої діяльності: читання (на стадії підготовки до дискусії), говоріння та аудіювання (безпосередньо в процесі обговорення), письма (під час або після обговорення проблеми в якості резолюції). Крім того, дискусія сприяє розвитку критичного мислення, формує соціальну мобільність, розвиває комунікативну, інформаційну та технологічну компетенції, креативність, навички співробітництва. Саме в процесі дискутування студенти вчаться виражати власну позицію, аргументувати й відстоювати її, поважати думки інших, уникати конфліктних ситуацій тощо. У них формується вміння «активного» слухача, який не лише уважно слухає, а й активно опрацьовує інформацію, ставить доречні запитання, робить критичні висновки, генерує нові ідеї завдяки поєднанню почутого з власним досвідом тощо.

Лінгвокультурологічний коментар – аналіз культурозумовлених мовних засобів, що передбачає: змістовий коментар реалій; коментар фонові лексики, форм етикету; історичний коментар; коментар поведінки. Метою таких коментарів є надання уявлення про комунікативні дії в найтипівіших ситуаціях спілкування.

Портфоліо – технологія, що дозволяє оцінювати власний рівень володіння мовними

навичками й демонструвати їх іншим. В методиці навчання іноземних мов дістало визнання Європейське мовне портфоліо. Робота над його створенням заохочує студентів до самооцінювання, мотивує до спілкування іноземною мовою, заохочує до участі в міжнародних конференціях, семінарах, практиках, обмінах, проектах, до вивчення та застосування на практиці іншомовних джерел.

Імітаційно-ігрові ситуації – моделювання різних мовних ситуацій з використанням ролей. Рольові ігри спрямовані на приведення в дію механізмів мотивації, а тому й на підвищення ефективності навчання іншомовного спілкування. Рольова гра є особливим типом діяльності, в якому мотив полягає в самому процесі, у змісті самої дії. Вона одночасно спирається на свідоме й підсвідоме оволодіння навчальним предметом, зокрема передбачає вплив на емоційну сферу студентів з метою полегшення запам'ятовування матеріалу. Саме в рольовій грі створюються передумови для використання усіх засобів впливу на психіку студентів, а також дотримується принцип індивідуального навчання через групове.

Саме за допомогою рольової гри відбувається формування та розвиток мовленнєвих навичок і вмінь [10], що зумовлено високим рівнем зацікавленості студентів. Це підтверджується досвідом проведення нами рольових ігор і яскраво ілюструється на ігровому етапі, під час якого студенти демонструють не лише знання лексико-граматичного матеріалу та навички спонтанного мовлення, а й творчі здібності. При цьому кожен студент має можливість відчути себе професіоналом, який прагне виконати своє завдання якомога краще, адже від успіху кожного залежить успіх усієї команди. Таким чином, кожен студент зацікавлений у результатах не лише своєї роботи, а й роботи своїх товаришів. У процесі такого творчого співробітництва формується вміння працювати колективно, згуртованою командою над розв'язанням спільного завдання, що дуже важливо для фахівця сфери туризму.

Навчання у співробітництві – навчання в малих групах. Основна ідея цієї технології – створити умови для активної спільної навчальної діяльності учнів у різних навчальних ситуаціях. Успішність цієї технології визнана багатьма науковцями й практиками, а тому її використовують під час вивчення різних навчальних предметів. Ця технологія дає можливість взаємонавчання, коли сильніші учні зацікавлені навчити слабших, оскільки успіх групи залежить від результатів навчання кожного. Для цього на заняттях організовується індивідуальна, парна й групова робота, застосовуються дослідницькі проекти, рольові ігри, відбувається робота з документами і різноманітними джерелами інформації, використовуються творчі роботи тощо.

В умовах обмеженості академічних годин на вивчення іноземних мов найбільш ефективними, з

точки зору засвоєння мовного матеріалу та сприяння зацікавленості учнів процесом навчання, є проєктний метод, метод «мозкового штурму» та метод ділових рольових ігор.

Переваги використання *методу проєктів* на уроках в умовах упровадження в освіту особистісно-орієнтованого навчання описані в статті Р. Ізюменко [2]. Головною метою *методу проєктів* є надання учням можливості для самостійного отримання знань у процесі виконання практичних завдань і проблем, які потребують пошуку необхідної інформації в різних наукових джерелах.

Домінантною рисою всіх проєктів є їх позитивна мотивація. Це пояснюється тим, що проєкт є індивідуальною роботою. Учні описують своє життя, свою сім'ю, місто, мрії, свої власні спостереження та дослідження. Іншими словами, їм надається можливість більше розповісти світові про себе. Крім того, проєктна діяльність багатовекторна: учні збирають інформацію; малюють карти, малюнки, діаграми, складають плани; групують тексти, використовують наочність; проводять опитування, інтерв'ю, проводять дослідження, роблять записи. І нарешті, проєкти дають повне відчуття чогось досягнутого, можливість виготовляти якийсь продукт. Ця характерна риса проєктної роботи дуже добре підходить для класу, в якому навчаються учні з різними здібностями, тому що вони можуть працювати відповідно до їхнього рівня та успішності.

Метод «мозкового штурму» застосовується тоді, коли перед колективом стоїть проблема пошуку нових рішень, нових походів до ситуації. «Мозковий штурм» дозволяє істотно збільшити ефективність генерування нових ідей. Основне завдання полягає в тому, щоб за невеликий проміжок часу відшукати кілька рішень однієї проблеми.

Рольова гра як діяльність охоплює з'ясування мети, планування, реалізацію мети, а також аналіз результатів, у яких особистість цілком реалізує себе як суб'єкт. Мотивація ігрової діяльності забезпечується її добровільністю, можливостями вибору й елементами змагання, задоволення потреби в самоствердженні, самореалізації. Рольова гра допомагає спілкуванню, сприяє передаванню набутого досвіду, здобуттю нових знань, правильному оцінюванню вчинків. Вона розвиває комунікативні навички, пам'ять, мислення та уяву.

Однією з важливих комунікаційних моделей викладання іноземної мови є *мультимедійний проєкт*. Основні цілі, на які орієнтуються викладачі іноземних мов, – розвиток навичок аудіювання, монологічного та діалогічного мовлення, творчих здібностей учнів, розширення знань про країну, мова якої вивчається, підвищення мотивації школярів до вивчення іноземних мов.

Нині є широкий вибір ІКТ для вивчення іноземних мов у вигляді он-лайн курсів, відео інструкцій, відеоконференцій, компакт-дисків, які

надають нові можливості навчання у вигляді multi-media варіанту. Під час застосування комп'ютерних проектів учні можуть краще засвоїти лексичний, граматичний, країнознавчий матеріал у вигляді малюнків, фотографій, уривків художніх творів, аудіо коментарів, що сприяє різнобічному засвоєнню матеріалу, активізує різні види рецепторної діяльності: зорову, слухову, кінестетичну, розширює світогляд, посилює емоційний і загально-розвивальний ефект і створює необхідне культурне оточення, якого бракує в класі під час традиційних занять.

Використання матеріалів мережі Інтернет, як стверджують практики, допомагає вчителю та учню не лише змоделювати іншомовне середовище й отримати можливість для вдосконалення знань, а й стимулює школярів до самостійного пошуку інформації, до дослідницької діяльності, що в підсумку може й повинно сформулювати в учнів науковий тип мислення й стабільний інтерес до нових знань.

Одним з ефективних напрямів у сфері навчання іноземних мов стає розробка системи навчання на базі інформаційних (у тому числі дистанційних) технологій. За допомогою поєднання звукових, графічних, анімаційних і текстових ефектів можливо досить вдало імітувати ефект занурення в активне мовне середовище, реалізуючи сучасні лінгвістичні, технологічні, методичні та педагогічні технології. Крім того, в навчанні іноземної мови за такими програмами відпрацьовуються всі аспекти мови: фонетичний, граматичний, лексичний та комунікативний, що дозволяє більш якісно та швидко оволодівати мовним матеріалом, набувати мовленнєвих навичок і вмій [8, с. 535]. Чим багатший і різноманітніший банк навчальних програм, тим більше можна провести цікавих уроків із застосуванням комп'ютера.

На відеокурсах, що є прекрасним доповненням до змісту уроку, є показані соціокультурні реалії: міміка й жести, одяг, навколишнє оточення. Крім того, використовуючи відеокурси, вчитель може провести різні рольові ігри та організувати дискусії, диспути з метою повторення пройденого лексичного матеріалу.

Наразідень найбільш універсальним технічним засобом навчання є електронні інтерактивні дошки, наприклад SMART Board. Електронні інтерактивні дошки – це ефективний спосіб упровадження електронного змісту навчального матеріалу й мультимедійних матеріалів у процес навчання. Заздалегідь підготовлені тематичні тексти іноземною мовою, вправи, барвисті картинки різного характеру, матеріал іншомовних мультимедійних дисків, аудіо-, відеоматеріали служать для презентації матеріалу практичного заняття, повторення або закріплення

лексичних одиниць і граматичної структури мови, контролю та самоконтролю знань.

Отже, використання особистісно орієнтованих педагогічних технологій, а також Інтернет-ресурсів, спеціальних навчальних мультимедійних програм, сучасних технічних засобів (DVD, відеокамер, диктофонів), дозволяє оптимізувати навчальний процес у таких напрямках:

– підвищення мотивації учнів за рахунок активного залучення в процес живої комунікації;

– виховання самостійної особистості учня завдяки навичкам знаходити, оцінювати й аналізувати інформацію;

– інтенсифікація навчального процесу, що дозволяє раціонально організувати навчальний процес, як в рамках аудиторних занять, так і в умовах самостійної роботи учнів;

– розвиток комунікативних навичок учнів і вчителів.

Перевага особистісно орієнтованих технологій навчання порівняно з традиційними в тому, що вони потребують активності з боку кожного учасника заняття, знімають емоціональні й комунікативні бар'єри, сприяють набуттю й формуванню в учнів певних особистісних якостей: зібраності, старанності ініціативності, колективізму, креативності, комунікативності тощо.

Проаналізувавши вищезгадані особистісно орієнтовані технології, які застосовуються в процесі вивчення іноземної мови, можна зробити висновок, що вони дають учням можливість виявляти проблеми, збирати й аналізувати інформацію, знаходити альтернативні рішення й обирати найбільш оптимальний шлях розв'язання задач у процесі як індивідуальної, так і групової роботи.

Наведені характеристики зазначених особистісно орієнтованих технологій дозволяють стверджувати, що їх використання в організації навчального мовного процесу є вагомим чинником не лише підвищення якості вивчення іноземних мов, а й розвитку особистості учня та вчителя.

Отже, виникає нагальна потреба більш активного використання особистісно орієнтованих технологій у практиці загальноосвітньої школи, що потребує відповідної підготовки вчителів іноземних мов у напрямі формування їхньої готовності до впровадження особистісно орієнтованого підходу в професійній діяльності.

Для визначення методологічних засад такої підготовки необхідно спочатку з'ясувати сутність, структуру й основні характеристики такого роду готовності, що й відносимо до напрямів подальших досліджень.

Література:

1. Безкоровайна О. В. Пріоритетні тенденції розвитку методики викладання іноземних мов та культур в контексті особистісно орієнтованого підходу / О. В. Безкоровайна // Оновлення змісту, форм і методів навчання та виховання в закладах

освіти: 36.наук.пр. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. – Випуск 9(52), 2014. – С.17-21.

2. Ізюменко Р. В. Переваги використання методу проектів на уроках в умовах упровадження в освіту особистісно орієнтованого навчання / Р. В. Ізюменко // Англійська мова та література. – 2010. – №16/18. – С.35-40.

3. Кориткіна І. М. Дискусії та дебати як один із засобів навчання англійської мови / І. М. Кориткіна, Н. С. Єгорова // Англійська мова та література. – 2012. – №6. – С.2-5.

4. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах:(підручник) /(О. Б. Бігіч, Н. О. Бражник, С. В. Гапонова та ін.); під керівн. С. Ю. Николаєвої. –(2-е вид.). – К. : Ленвіт, 2002. – 328 с.

5. Проценко Н. В. Тестовий контроль та сучасні технології викладання іноземних мов / Н. В. Проценко //Наукові записки. Серія «Філологічна». – Острого: Видавництво Національного університету «Острозька академія». – Вип.11. – 2009. – С. 516-523.

6. Стрельнікова О. В. Інтерактивні методи викладання англійської мови на неспеціальних факультетах ВНЗ / О. В. Стрельнікова // Наукові записки. Серія «Філологічна». – Острого: Видавництво Національного університету «Острозька академія». – Вип.11. – 2009. – С.568-577.

7. Чернякова О. І. Особистісно-орієнтований підхід у навчанні школярів англійської мови / О. І. Чернякова // Психолінгвістика. – 2013. – Вип.13. – С.93-117.

8. Шмирова О. В. Використання сучасних інформаційних технологій при викладанні іноземних мов / О. В. Шмирова //Наукові записки. Серія «Філологічна». – Острого: Видавництво Національного університету «Острозька академія». – Вип.11. – 2009. – С. 535-542.

9. Яцишин О. М. Автолінгводидактика як теорія і практика самонавчання іноземних мов / О. М. Яцишин // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми : 36.наук.пр. – Київ-Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2015. – Випуск 42. – С.439-444.

10. Livingstone C. Role Play in Language Learning. – London: Longman, 1983. – 127 p.

УДК 372.8:378:81

О.В. Мартинюк, м. Хмельницький, Україна / O. Martyniuk, Khmelnytskyi, Ukraine
e-mail: helena.martyniuk@gmail.com

АКТИВІЗАЦІЯ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ АУДИТИВНИХ УМІнь СТУДЕНТІВ НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Анотація. У статті проаналізовано зарубіжний педагогічний досвід активізації процесу формування аудитивних умінь студентів на заняттях з іноземної мови. Розглянуто основні підходи до навчання аудіювання, як виду мовленнєвої діяльності, в історичному контексті (енвайронменталістський, іннатистський, інтеракціоністський, компетентісний, стратегічний). Доведено, що першочерговим завданням викладача є організація аудіювання як свідомого процесу, під час якого увага акцентується не лише на кінцевому результаті, а й на самому механізмі його досягнення. У сучасній зарубіжній педагогіці стратегічний підхід до організації аудіювання, висвітлений Д. Мендельсоном, базується на формуванні у студентів власних метакогнітивних, когнітивних, соціальних та емоційних стратегій прослуховування і сприйняття матеріалу. Ефективність аудіювання забезпечується: залученням студентів до його організації (обрання матеріалів для прослуховування, запис власних аудіотекстів, розробка завдань для аудіювання, аналіз проблем сприйняття іншомовного мовлення на слух); відповідністю змісту і складності матеріалів реальним потребам і рівню підготовки студентів; використанням відеофрагментів з розмовною іноземною мовою; урізноманітненням видів аудіювання; врахуванням важливості фонових знань; навчальним, а не контрольним характером аудіювання; акцентуванням уваги на висуванні гіпотез та прогнозуванні. Схарактеризовано механізм удосконалення традиційної методики навчання аудіювання Г. Уайт, який передбачає підготовку успішних слухачів, допомогу студентам в розробці власних аудіо та відеоматеріалів з завданнями до них, формування аудитивних мікронавичок, адаптацію навчальних матеріалів, проекти з аудіювання. Розглянуто прийоми активного залучення студентів до процесу аудіювання (гра «Вийдіть з класу», «Екскурсія містом», «Послідовна історія»). Зазначено перспективи подальших наукових розвідок у цій площині.

Ключові слова: аудитивні уміння, аудіювання, стратегічний підхід, стратегія аудіювання, аудіо та відеофрагмент, здогадка, прогнозування, фонові знання.

Activating the process of students' auditory skills formation at the foreign language classes: foreign experience

Annotation. The author analyzes the foreign pedagogical experience in activating the process of students' auditory skills formation at the foreign language classes. The following main approaches to teaching listening comprehension have been considered in the historical context: environmentalist, innatist, interactionist, competence and strategy-based approach. It has been proved that the primary task of any teacher is to organize listening comprehension as a conscious process, in which the attention is focused not only on the final outcome, but also on the mechanism of its achievement. It is believed that the strategy-based approach, described by D. J. Mendelsohn, is based on the formation of students' personal metacognitive, cognitive, social and affective listening strategies. The efficiency of listening comprehension activities is ensured by involvement of students into their organization (selecting listening materials, recording personal audiotexts, designing listening tasks, analyzing the difficulties of foreign language comprehension); relevance of the